

Docentrollen ska utvecklas, inte avvecklas

(Docenttitel behövs för intern kvalitetskontroll)

Nils Dahlbäck, professor i kognitionsvetenskap i Linköping, vänder sig mot Peter Hambäcks bild att docenttiteln inte har någon funktion. Tvärtom är den en viktig kvalitetskontroll på universitet och högskolor. Däremot behövs en översyn av riktlinjerna för docentkraven, menar han.

Docenttiteln har diskuterats i ett flertal inlägg i Curie nyligen. Inläggen tar upp flera skilda aspekter, men gemensamt för dem alla är att de diskuterar detta ur ett individperspektiv. [Peter Hambäck](#) hävdar till exempel att "docenttiteln inte fyller någon reell funktion vid universiteten", annat än kanske ett behov hos enskilda individer att bli bekräftade som forskare. Jag delar inte denna uppfattning. Tvärtom. Ur ett verksamhetsperspektiv är docentnivån central för den interna kvalitetskontrollen.

Min utgångspunkt är att universiteten, inklusive högskolor med forskning och forskarutbildning, till skillnad från alla andra jämförbara verksamheter har en intern, kollegial kvalitetskontroll som sitt främsta kvalitetssäkringsverktyg. Denna kvalitetskontroll sker i åtminstone två olika former:

1) Kollegial granskning av forskning och meriter

Den ena formen gäller den kollegiala kontrollen av texter (avhandlingar, artiklar, osv.). Den är i sin tur dels formell (granskning av artiklar för publicering, granskning av anslagsansökningar, granskning av de sökandes meriter vid tjänstetillsättning m.m.), dels informell, det vill säga en informell kvalitetskontroll som ligger i att andra forskare läser och kommenterar texten, både under dess utarbetande och efter publicering.

Med ett sådant system blir det viktigt att ha en kvalitetskontroll av kontrollanterna.

2) Granskning av granskarna

Den andra formen gäller kvalitetskontrollen av granskarna. Detta blir tydligast när det gäller forskarutbildning, då det inte är alla forskare som får utses till huvudhandledare, opponent eller betygsnämnsledamot. Dessa måste vara professorer eller docenter (med möjlighet till undantag i särskilda fall). Och det är de vars doktorsavhandlingar blivit godkända som sedan får huvudansvaret för utbildningen på grundnivån. Ur detta verksamhetsperspektiv blir kraven på docenter den kanske viktigaste kontrollstationen för att säkerställa framtida hög nivå, inte bara på forskningen utan också grundutbildningen och dess forskningsanknytning vid universitet och högskolor. Framför allt är det viktigt att säkerställa att inte lägstanivån blir för låg.

I stället för att, som idag, kunna välja mellan betygsnämnskandidater vars kompetens redan prövats av andra i och med att de är docenter, skulle Hambäcks förslag innebära att denna kompetens behövde prövas på nytt varje gång denne är en möjlig kandidat till en betygsnämnd.

Själv skulle jag "docentprövats" vid ett tiotal tillfällen och det finns med säkerhet många för vilka den siffran skulle mångfaldigats. Som Hambäck själv skriver: "Vi har tillräckligt med utvärderingar som det är."

Vad vi enligt istället behöver är en översyn, och i en del fall antagligen skärpning av kraven på docentur utifrån det verksamhetsperspektiv jag skisserar ovan. Kanske borde rent av det införas nationella riktlinjer för krav på docentur, på samma sätt som *Högskoleförordningens bilaga 2* idag innehåller krav på examina på samtliga utbildningsnivåer?

Givet den viktiga roll som jag anser att docenter idag *de facto* har, måste vi komma bort ifrån det individualistiska perspektivet att docentutnämning framförallt finns för den sökandes behov, och istället mer betona dess betydelse för universitetens interna kollegiala kvalitetsgranskning.

Tendensen idag går enligt min mening alltför mycket mot extern styrning och kontroll. Ska vi kunna bevara autonomi vid våra lärosäten måste vi vara rädda om de interna kvalitets- och kontrollfunktionerna. Där anser jag att docentfunktionen är en av de viktigaste för att se till att lägstanivån inte blir för låg. Därför ska docentrollen utvecklas, inte avvecklas.

Nils Dahlbäck

Professor em i kognitionsvetenskap, Linköpings universitet

Läs mer i Curie

[Vägen till docent – stor skillnad mellan lärosätena](#)

[Ge oss tydligare regler för hur man blir docent](#)

Debatt:

[Docentkraven ska inte bero på var man är anställd](#)

Replik: Behöver i verkligheten en docenttitel?